

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Тарабріної Альони-Марії Олексіївни** на тему: «**Вплив норм висіву насіння на продуктивність сортів сої за технології вирощування *No-till* в умовах Північного Степу України**», поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності **201 Агрономія** галузі знань **20 Аграрні науки та продовольство**

У результаті розгляду, опрацювання теоретичних та практичних положень дисертаційного дослідження, поданих до розгляду наукових публікацій за темою дисертації Тарабріної Альони-Марії Олексіївни, а також за підсумками проведеного міжкафедрального фахового семінару, визначено наступне:

Актуальність теми дисертації. Однією із найбільш вразливих до змін клімату галузей економіки є сільське господарство, оскільки його діяльність та урожайність сільськогосподарських культур значно залежить від погодних умов, особливо від вологозабезпечення. Україна є одним із провідних світових експортерів сільськогосподарської продукції, тому для збереження своїх позицій на світовому рівні нашої державі необхідно прискорено переходити на нові енергоощадні, економічно ефективні та екологічно безпечні технології вирощування сільськогосподарських культур.

Розробка заходів щодо адаптації сільськогосподарського виробництва до змін клімату, зокрема застосування ресурсо- та ґрунтозберігаючих технологій вирощування сільськогосподарських культур, в тому числі і сої, є актуальним питанням сьогодення. Перехід до таких технологій не лише сприятиме підвищенню ефективності використання ресурсів для формування продуктивності рослин, а й забезпечить зниження екологічного навантаження на навколишнє середовище, сприятиме підвищенню вмісту органічних сполук і гумусу в ґрунті, покращенню його мікробіологічної діяльності й фітопатологічного стану.

Крім того, перехід до таких технологій, яскравим прикладом яких є *No-till*, забезпечить дотримання принципів «сталого зберігаючого землеробства», зокрема сприятиме мінімальному механічному порушенню ґрунту, постійному покриттю поверхні ґрунту органічною масою у вигляді рослинних решток, що забезпечить покращення показників родючості ґрунту та збереження вологи в ньому, особливо в умовах Степу України.

Одним із найдоступніших і найдешевших способів підвищення урожайності сільськогосподарських культур, в тому числі і сої, є сорт. Враховуючи зростання посівних площ сої в Україні останніми роками виникає необхідність у пошуку перспективних сортів з високою адаптивністю до несприятливих кліматичних змін, що відбуваються в останні роки.

Сучасні інтенсивні сорти сої за розробки та удосконалення технологій її вирощування, зокрема за рахунок застосування оптимальних, економічно

доцільних норм висіву насіння, застосування ресурсо- та ґрунтозберігаючих технологій вирощування, здатні формувати високі врожаї якісного зерна, що у свою чергу, сприятиме розвитку економіки та посилить позиції України на міжнародному ринку аграрної продукції.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами Університету та кафедри. Наукові розробки, узагальнені в дисертаційній роботі, були складовою частиною тематичного плану Миколаївського національного аграрного університету, їх проводили у відповідності до наукових програм: «Удосконалення енергоощадних та екологічно безпечних технологій відтворення родючості ґрунтів та підвищення продуктивності сільськогосподарських культур в умовах Південного Степу України» (державний реєстраційний номер 0123U101238); «Розробка та впровадження енергозберігаючих і екологічно безпечних технологій вирощування зернових та зернобобових культур в умовах півдня України» (державний реєстраційний номер 0123U101244); «Дослідити закономірності змін основних показників родючості ґрунту і ростових процесів рослин за оптимізації систем обробітку ґрунту, удобрення та удосконалити елементи системи ведення землеробства за зміни клімату в умовах Південного Степу України» (державний реєстраційний номер 0123U101269), де автор була безпосереднім виконавцем досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні та практичному розробленні елементів агротехнології вирощування сої залежно від сортових особливостей, норм висіву насіння та технології вирощування на засадах ресурсозбереження на чорноземі звичайному.

Вперше для умов Північного Степу України:

- встановлено вплив ресурсо- та ґрунтозберігаючої технології *No-till* на показники родючості ґрунту, його мікробіологічну діяльність та збереження вологи в ньому;
- обґрунтовано зміни морфобіологічної структури рослин сої залежно від сортових особливостей, норм висіву насіння, застосування ресурсо- та ґрунтозберігаючої технології вирощування та їх комплексного поєднання;
- встановлено потенціал продуктивності сортів сої та шляхи управління його реалізацією через елементи технології вирощування;
- визначено особливості тривалості вегетаційного періоду, міжфазних періодів росту та розвитку рослин сої, формування ними надземної маси залежно від погодних умов господарства, сортових особливостей, норм висіву насіння та технології вирощування;
- з'ясовано особливості формування фотосинтетичної та симбіотичної продуктивності посівів сої та встановлена їх взаємозалежність з урожайністю та якістю зерна;
- проведено економічну оцінку ефективності досліджуваних елементів технології вирощування сої.

Удосконалено елементи технології вирощування сортів сої за рахунок застосування оптимальної норми висіву насіння та застосування ресурсо- та ґрунтозберігаючої технології *No-till*.

Набуло подальшого розвитку обґрунтування формування урожайності та якості зерна сої залежно від погодних умов, сортових особливостей, норм висіву насіння та застосування ресурсо- та ґрунтозберігаючої технології *No-till*; практичне застосування результатів досліджень у сільськогосподарських підприємствах різних форм власності в умовах Північного Степу України.

Практична цінність результатів дослідження та їх впровадження. За результатами досліджень запропоновано науково-обґрунтовані рекомендації виробництву щодо удосконалення окремих елементів технології вирощування сої за рахунок добору вітчизняних сортів, норм висіву насіння та застосування ресурсо- та ґрунтозберігаючої технології вирощування культури. Отримані результати досліджень сприятимуть покращенню родючості ґрунту, збереженню вологи в ньому, покращенню мікробіологічних процесів, а також більш ефективному та стабільному виробництву сої в умовах Північного Степу України.

На основі результатів наукових досліджень розроблено адаптовану для умов Північного Степу України елементи технології вирощування сої, які забезпечують збільшення урожайності зерна культури на 14,5 – 22,8%. Виробничою апробацією технології підтверджено її високу економічну ефективність.

Виробничу перевірку досліджень проведено у СФГ «АЯКС» Миколаївського району Миколаївської області (площа 60 га), ФГ «Жемчужина» Баштанського району Миколаївської області (площа 50 га); ФГ «Аркадія» Вознесенського району Миколаївської області (площа 45 га).

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів та вирішенні конкретного наукового завдання. Здобувачкою самостійно опрацьовано та узагальнено джерела наукової літератури за темою дисертації. Здобувачкою особисто закладено польовий дослід, проведено обліки та спостереження, результати яких систематизовано та обґрунтовано з урахуванням практичної доцільності; розраховано економічну ефективність запропонованих агрозаходів; проведено математичну та статистичну обробку експериментальних даних; сформульовано висновки та рекомендації виробництву; проведено апробацію результатів досліджень у виробничих умовах. На основі отриманих даних було опубліковано праці у закордонному науковому виданні та виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих авторкою рішень, висновків, рекомендацій. Дослідження проведено на достатньо високому методичному рівні із використанням загально-прийнятих класичних методик і сучасних методів наукових досліджень. При аналізі отриманих результатів було застосовано сучасні засоби програмного забезпечення. Достовірність даних підтверджено

достатнім обсягом досліджень та застосуванням надійних методів статистичної обробки даних. Висновки та рекомендації аргументовано результатами власних досліджень, вони відповідають меті та поставленим завданням.

Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. За результатами досліджень по темі дисертаційної роботи опубліковано 14 наукових праць, у тому числі 1 стаття у виданні, яке цитується у наукометричній базі даних Scopus, 5 статей у фахових виданнях України (категорія Б), 7 тез доповідей та 1 свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір.

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Панфілова А. В., **Тарабріна А.-М. О.** Продуктивність зернових та зернобобових культур залежно від технології вирощування в умовах Степу України. *Аграрні інновації*. 2024. №27. С. 196 – 200. doi: 10.32848/agra.innov.2024.27.30 (Проведення польових дослідів, узагальнення результатів досліджень, формулювання висновків і рекомендацій).

2. Drobitko A., Kachanova T., Markova N., Manushkina T., **Tarabrina A.-M.** Aspects of legume growth in Ukraine. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*. 2024. 28(2). P. 9-20. doi: 10.56407/bs.agrarian/2.2024.09. (Проведення польових дослідів, узагальнення результатів досліджень, формулювання висновків і рекомендацій).

3. Панфілова А. В., **Тарабріна А.-М. О.** Фітопатологічний стан ґрунту та розвиток хвороб сої залежно від технології вирощування в умовах Північного Степу України. *Аграрні інновації*. 2024. №28. С. 85 – 91. doi: 10.32848/agra.innov.2024.28.13 (Проведення польових дослідів, узагальнення результатів досліджень, формулювання висновків і рекомендацій).

4. **Тарабріна А.-М. О.**, Панфілова А. В. Вплив технології вирощування та сортових особливостей на фотосинтетичну діяльність посівів сої в умовах Північного Степу України. *Таврійський науковий вісник*. 2024. №140. С. 285 – 292. doi: 10.32782/2226-0099.2024.140.35 (Проведення польових дослідів, узагальнення результатів досліджень, формулювання висновків і рекомендацій).

5. Tereshchenko A., **Tarabrina A.-M.** Performance of grain and leguminous crops under resource saving cultivation technology in the Southern Steppe of Ukraine. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*. 2025. 29(1). P. 72-83. doi: 10.56407/bs.agrarian/1.2025.72 (Проведення польових дослідів, узагальнення результатів досліджень, формулювання висновків і рекомендацій).

Статті у наукових виданнях інших держав, які включено до міжнародної наукометричної бази даних Scopus

6. Drobitko A., Markova N., **Tarabrina A.-M.**, Tereshchenko A. Land degradation in Ukraine: Retrospective analysis 2017-2022. *International Journal*

**Наукові праці, які засвідчують апробацію
матеріалів дисертації**

7. Panfilova A., Byelov Y., **Tarabrina A.-M.** Conditions and prospects of growing grain and legume. ISPEC 9th International conference on agriculture, animal sciences and rural development (19-20 March 2022, Burdur, Turkey). P. 162.

8. Панфілова А. В., Дробітько А. В., **Тарабріна А.-М. О.**, Терещенко А. В. Застосування ресурсозберігаючих технологій за вирощування зернових та зернобобових культур в умовах півдня України. *Селекція, генетика та технології вирощування сільськогосподарських культур* : матеріали XI міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених і спеціалістів (с. Центральне, 21 квітня 2023 р.). С. 94.

9. **Тарабріна А.-М. О.**, Терещенко А. В., Кваско А. В. Резерви підвищення продуктивності зернових та зернобобових культур в умовах півдня України. *Підвищення продуктивності польових культур та інновації в рослинництві* : матеріали всеукраїн. наук.-практ. Оп-line конф. (м. Миколаїв, 30 вересня 2023 р.). Миколаїв : Миколаївська ДСДС ІКОСГ НААН, 2023. С. 38–40.

10. Панфілова А. В., **Тарабріна А.-М. О.**, Кваско А. В. Фітосанітарний стан ґрунту за вирощування сої та кукурудзи в умовах півдня України. *Наукові читання до 100-річчя від дня народження Філіп'єва Івана Давидовича – видатного вченого у галузі агрохімії та ґрунтознавства* : збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 20 вересня 2024 р.). Одеса, 2024. С. 94-97.

11. **Тарабріна А.-М. О.**, Терещенко А. В. Вплив ресурсозберігаючої технології вирощування сої та кукурудзи на розвиток хвороб в умовах півдня України. *Сучасні вектори розвитку аграрної науки* : матеріали міжнарод. наук.-практ. конф., присвяч. 150-річчю створення Херсонського державного аграрно-економічного університету (м. Херсон, 17-18 вересня 2024 р.). Херсон-Кропивницький, 2024. С. 195-199.

12. Panfilova A., **Tarabrina A.-M.** The influence of resource-saving soybean cultivation technology on the phytopathological state of the soil. 5th International Multidisciplinary Conference for Young Researchers (MCYR) «Resilience in the Face of Global Challenges» (3-4 October 2024, Czech University of Life Sciences Prague, Czech Republic). P. 40.

13. **Тарабріна А.-М. О.**, Панфілова А. В. Вплив технології вирощування сої на фітопатологічний стан ґрунту. *Сучасні підходи до вирощування, переробки і зберігання продукції рослинництва* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 20-21 березня 2025 р.). Миколаїв, 2025. С. 115-117.

Авторське свідоцтво

14. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір №130170. Land degradation in Ukraine: Retrospective analysis 2017-2022 / Drobitko A., Markov.

N., Tarabrina A.-M., Tereshchenko A., 80(2), 355-362.
<https://doi.org/10.55779/nsb15211352> / Державна служба інтелектуальної
власності України. 24.09.2024

Апробація основних результатів дослідження. Результати представленого наукового дослідження доповідались і обговорювались на засіданнях кафедри рослинництва та садово – паркового господарства, вченої ради факультету агротехнологій Миколаївського національного аграрного університету упродовж 2022–2025 рр., їх оприлюднено та обговорено на щорічних наукових конференціях професорсько-викладацького складу Миколаївського національного аграрного університету (2022–2025 рр., м. Миколаїв); 9th International conference on agriculture, animal sciences and rural development «ISPEC» (19–20 March 2022, Burdur, Turkey); Всеукраїнській науково – практичній конференції «Розвиток аграрної науки в умовах змін клімату та діджиталізації землеробства» (9–10 червня 2022 р., м. Вінниця); XI Міжнародній науково – практичній конференції молодих вчених і спеціалістів «Селекція, генетика та технології вирощування сільськогосподарських культур» (21 квітня 2023 р., с. Центральне); Всеукраїнській науково – практичній On–line конференції «Підвищення продуктивності польових культур та інновації в рослинництві» (30 вересня 2023р., м. Миколаїв); Міжнародній науково – практичній конференції «Наукові читання до 100-річчя від дня народження Філіп'єва Івана Давидовича – видатного вченого у галузі агрохімії та ґрунтознавства» (20 вересня 2024 р., м. Одеса); Міжнародній науково – практичній конференції присвяченій 150-річчю створення Херсонського державного аграрно-економічного університету «Сучасні вектори розвитку аграрної науки» (17–18 вересня 2024 р., м. Херсон – Кропивницький); 5th International Multidisciplinary Conference for Young Researchers (MCYR) «Resilience in the Face of Global Challenges» (3–4 October 2024, Czech University of Life Sciences Prague, Czech Republic); Всеукраїнській науково – практичній конференції «Сучасні підходи до вирощування, переробки і зберігання продукції рослинництва» (20–21 березня 2025 р., м. Миколаїв); VIII Всеукраїнській науковій інтернет-конференції «Інноваційні технології в рослинництві» (25 квітня 2025 р., м. Кам'янець-Подільський).

ВИСНОВОК

Дисертація здобувачки ступеня доктора філософії Тарабріної Альони-Марії Олексіївни на тему «Вплив норм висіву насіння на продуктивність сортів сої за технології вирощування *No-till* в умовах Північного Степу України» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій представлено вирішення наукових та практичних завдань із удосконалення технології вирощування сої шляхом добору адаптованого сорту сої, використання оптимальної норми висіву насіння та вирощування культури за

технологією *No-till*, що має важливе значення для галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство.

Наукові положення, що знайшли відображення в дисертації, є обґрунтованими, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, істотний перелік узагальнених, систематизованих та опрацьованих авторкою фундаментальних робіт вітчизняних та зарубіжних учених і фахівців. Робота виконана державною мовою та відповідає принципам академічної доброчесності.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені дисертанткою наукові завдання вирішені повністю, мету дослідження досягнуто. Основні положення дисертації містять елементи наукової новизни. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. Наукові положення, висновки і рекомендації повністю обґрунтовані та аргументовані, містять наукову новизну та отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувача відображені основні положення дисертації.

Дисертація Тарабріної А.-М. О. відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31 травня 2019 р.), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 р., № 502 від 19 травня 2023 р. та № 507 від 03 травня 2024 р.).

З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей Тарабріної Альони-Марії Олексіївни дисертація на тему: «Вплив норм висіву насіння на продуктивність сортів сої за технології вирощування *No-till* в умовах Північного Степу України» рекомендується для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 201 Агрономія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство.

Голова міжкафедального фахового
семінару, доктор
сільськогосподарських наук, професор

Михайло ФЕДОРЧУК

Підпис д-р с.-г наук, професора Михайла ФЕДОРЧУКА засвідчую

Начальник відділу кадрів

Людмила МАШКІНА